

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

“ 05 ” 09 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Географія України та методика її навчання і викладання

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Освітньо-професійна програма: "Середня освіта (Географія)"

Робоча програма навчальної дисципліни "Географія України та методика її навчання і викладання". Одеса: ОНУ, 2022. 17 с.

Розробники:

Буяновський Андрій Олександрович - кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру;

Тортік Микола Йосипович – кандидат географічних наук, доцент, професор кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № 02 від "02" вересня 2022 р.

Завідувач кафедри _____
(підпис)

(Андрій БУЯНОВСЬКИЙ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП "Середня освіта (Географія)"

_____ (підпис)

(Марія АДОБОВСЬКА)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № 9 від 2 "09" 2022 р.

Голова НМК _____
(підпис)

(Віталій СИЧ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис)

(_____) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис)

(_____) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3,5 годин – 105 змістових модулів – 3	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u> (шифр і назва) Спеціальності <u>014 Середня освіта</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)	Вибіркова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		4-й	4-й
		<i>Семестр</i>	
		7-й	8-й
		<i>Лекції</i>	
		32 год.	8 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		<i>Лабораторні</i>	
		20 год.	4 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		53 год.	93 год.
Форма підсумкового контролю: іспит			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни - навести характеристику природних умов і ресурсів України, ландшафтів та фізико-географічного районування її території, регіональних ландшафтно-географічних структур території держави і своєї області, аналіз геоecологічної ситуації в Україні й області, суспільно-економічних зв'язків та стану господарства країни та регіонів, стану з охороною й покращенням навколишнього природного середовища та обґрунтувати конструктивно-географічні засади раціонального регіонального природокористування; опанувати методику викладення дисципліни в ЗЗСО.

Завдання – проаналізувати компонентну структуру навколишнього природного середовища України й своєї області, регіональних ландшафтів і ландшафтно-географічних структур територій, нинішню геоecологічну ситуацію, стану господарства країни та регіонів, суспільно-економічні зв'язки. На підставі результатів аналізу обґрунтувати конструктивно-географічні засади раціонального регіонального природокористування, охорони й покращення стану навколишнього середовища в нашій державі та області. Освоїти методику викладення дисципліни в ЗЗСО з метою якісного представлення навчального матеріалу з дисципліни учням.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей: ЗК1 - Знати й розуміти предметну область та розуміння професійної діяльності. ЗК5 - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК7 - Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ФК1 - Здатність демонструвати знання об'єктно-предметної суті, понятійно-термінологічного апарату, структури географії, її місця і зв'язків в системі наук, історії розвитку, значення для суспільства. ФК2 - Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів. ФК3 - Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному). ФК 10 - Здатність розуміти та пояснювати особливості фізикогеографічних об'єктів у геосферах, взаємозв'язки у ландшафтах та біогеоценозах. ФК11 - Здатність до системного географічного мислення, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати причиннонаслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства. ФК16 - здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України.

Програмними результатами навчання (ПРН) є:

ПРН2 - знає просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях; ПРН3 - усвідомлює зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом чинників різного характеру; розуміє наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства; знає важливість збереження навколишнього середовища, охорони біологічного різноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності; ПРН4 - знає основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації, причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства; ПРН7 - розуміє основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих її компонентів, класифікує зв'язки і залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них; ПРН9 - знає та розуміє роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, особливості геопросторової організації природи, населення та господарства України; ПРН10 - знає сучасні теоретичні та прикладні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі; ПРН11 - вміє встановлювати

географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства, використовує концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях; ПРН12 - застосовує набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, сучасні методика і освітні технології, в тому числі і інформаційні, для забезпечення для формування в учнів загальних і предметних компетентностей, здійснення міжпредметних зв'язків та формування основ цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог державного стандарту; ПРН25 - володіє комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови, однією з іноземних мов в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами; здатний удосконалювати й підвищувати власний професійний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті; ПРН27 - формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу; ПРН30 - здатний відповідально управляти процесом формування готовності учнів до самостійного осмисленого прийняття рішень, подолання труднощів, прояву поваги до інтелектуальної праці та її результатів.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- компоненти природно-географічного середовища, природно- й мінерально-сировинні ресурси України та їхню характеристику, ландшафтно-географічні структури території держави та своєї області, стан геоекологічної ситуації та конструктивно-географічні засади раціонального регіонального природокористування, охорони природи й покращення стану навколишнього середовища;
- сучасні тенденції зміни клімату, водозабезпеченості території України та її регіонів, якості поверхневих і підземних вод, зміни стану ґрунтово-земельних ресурсів та геоекологічної ситуації загалом в межах України та своєї області;
- загальний стан природоохоронної справи та основні об'єкти природнозаповідного фонду України і своєї області;
- потенційно небезпечні природні і господарсько-виробничі процеси та явища, які можуть створювати загрозу погіршення природоохоронно-екологічного стану довкілля;
- володіти необхідними знаннями щодо систематизації матеріалів досліджень і робіт та представлення їх у звітах, доповідях чи матеріалах для публікації;
- про суспільно-економічні зв'язки та стан господарства країни та регіонів, їх вплив на навколишнє природне середовище та обґрунтування конструктивно-географічних засад раціонального природокористування;
- методику викладення дисципліни в ЗЗСО.

вміти:

- використовувати отримані знання з фізичної географії України для характеристики компонентів навколишнього природного середовища території держави чи окремого її регіону та своєї області, оцінки її стану та природно-ресурсного потенціалу, аналізу геоекологічної ситуації в регіонах України і своєї області, обґрунтування заходів з оптимізації природокористування та охорони довкілля;
- показати на карті природно- і господарсько-географічні території й об'єкти та навести їх загальну природно-географічну характеристику й оцінку геоекологічному стану;
- з'ясувати тенденції сучасних змін клімату за результатами довготривалих спостережень;
- діагностувати потенційно небезпечні процеси і явища, які можуть погіршити природоохоронно-екологічний стан довкілля, й обґрунтувати систему заходів з попередження такого погіршення;
- показати на карті й навести загальну характеристику найважливіших об'єктів і територій природно-заповідного фонду України та своєї області;
- провести аналіз й оцінку матеріалів природно-географічних й геоекологічних

досліджень та навести їх у звіті чи інформаційній записці, науковій доповіді чи статті для публікації;

– встановлювати суспільно-економічні зв'язки, їх вплив на навколишнє природне середовище, обґрунтовувати конструктивно-географічні засади раціонального природокористування;

– використовувати методику викладення дисципліни в ЗЗСО з метою якісного представлення навчального матеріалу учням.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні відомості про територію України та її географічне положення. Природно-географічні умови і природні ресурси України

Тема 1. Вступ. Загальні відомості про територію України, її кордони та географічне положення

Предмет і завдання, методи і методологія навчальної дисципліни «Фізична географія України». Загальні відомості про територію і кордони України. Географічне положення України, його особливості і вигоди.

Тема 2 . Загальні відомості з історії формування території України, дослідження й освоєння її природно-географічних умов і природних ресурсів

Загальні відомості з історії формування Української державності. Описи і карти території нинішньої України часів античної епохи та Київської Русі. Освоєння і дослідження земель території України у XIX-XX століттях (В.В. Докучаєв, Г.І. Танфільєв, В.І. Вернадський, С.Л. Рудницький, Г.М. Висоцький та ін.). Сучасний етап (з 1950-1960-их років) дослідження і картографування природно-географічних умов і ресурсів України та Одеської області.

Тема 3 . Геолого-геоморфологічна будова території України. Геологічна історія формування. Тектонічна будова

Загальна характеристика геолого-геоморфологічної будови території України. Основні етапи геологічної історії (геохронологічна шкала) формування території. Основні тектоніко-геологічні структури в межах рівнинної частини України, їх відображення в орографії та гіпсометрії. Тектоніко-геологічні структури Кримських гір і Українських Карпат.

Загальні риси орографії та гіпсометрії поверхні України. Морфоструктури і морфоскульптури рельєфу, процеси їх утворення. Геоморфологічні рівні поверхні в межах рівнинно-платформної частини та гірських регіонів. Геоморфологічне районування України.

Тема 4 . Мінерально-сировинні ресурси України: географія, характеристика і господарська оцінка родовищ

Мінерально-сировинні ресурси України, їх географія та умови нагромадження. Паливні корисні копалини (кам'яне і буре вугілля, горючі сланці, торф, нафта і газ). Рудні корисні копалини. Нерудні корисні копалини (родовища глини, пісків, графіту, солей, кам'яних будівельних матеріалів, цементної сировини). Ресурси підземних вод в Україні (питних, мінеральних, термальних).

Тема 5 . Кліматичні умови і кліматичні ресурси України

Основні кліматоутворюючі чинники та території України – радіаційні і циркулярні та земна поверхня. Розподіл основних кліматичних показників – температури повітря, режим

зволоження й атмосферні опади, вітровий режим. Стихійні погодні явища – суховії і посухи, сильні вітри, грози, град, тумани та ін. Сезони року в Україні. Кліматичні ресурси. Кліматичне (агрокліматичне) районування території України.

Тема 6 . Моря і внутрішні води України та їх ресурси

Чорне і Азовське моря. Поверхневі води України – ріки, озера та озера-лимани, водосховища, ставки і канали. Підземні води – прісні і мінеральні, артезіанські басейни прісних вод. Водні ресурси і водний баланс України. Гідрологічне районування території України.

Тема 7. Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ України

Загальна характеристика ґрунтово-рослинного покриву і тваринного світу України. Основні рослинні формації в Україні – ліси, степи, луки, болота, водна рослинність. Рослинні ресурси. Геоботанічне районування України.

Географо-генетичні особливості ґрунтоутворення та географії ґрунтів України. Ґрунти рівнинної частини України, Українських Карпат і Гірського Криму. Ґрунтово-земельні ресурси України, характеристика використання та оцінка сучасного стану.

Тваринний світ України – загальна характеристика видового складу та тенденції природної еволюції. Фауністичні комплекси зони мішаних і широколистяних лісів, лісостепової і степової зон, Азово-Чорноморського узбережжя, Українських Карпат і Кримських гір, акваторій морів і водойм. Ресурси тваринного світу. Зоогеографічне районування України.

Змістовий модуль 2. Природні комплекси та фізико-географічне районування території України і своєї області. Гео економічні ресурси України та її регіонів.

Тема 8. Ландшафти території України, їх типологія і класифікація

Чинники утворення і зміни ландшафтів території України. Топологія і класифікація ландшафтів. Ландшафтна карта України.

Тема 9 . Фізико-географічне районування території України

Історія фізико-географічного районування України. Принципи і система таксономічних одиниць фізико-географічного районування України. Схеми фізико-географічного районування України.

Тема 10 . Природно-господарська характеристика регіональних ландшафтно-географічних структур території України

10.1. Рівнинні ландшафтно-географічні структури

Зона мішаних хвойно-листяних лісів – характерні особливості природно-географічних умов зони та фізико-географічних умов і фізико-географічних областей в її межах: Волинського, Житомирського, Київського, Чернігівського і Новгород-Сіверського Полісь.

Зона широколистяних лісів – характерні особливості природно-географічних умов зони та фізико-географічних умов і фізико-географічних областей в її межах: Волинського, Опілля, Малого Полісся, Розточчя й Опілля, Західно- і Північно-Подільських та Прут-Дністровських областей.

Лісостепова зона України. Загальна природно-господарська характеристика Українського лісостепу. Дністровсько-Дніпровський, Лівобережно-Дніпровський та Східно-Український лісостепові фізико-географічні краї.

Степова зона України. Загальна природно-географічна характеристика степової зони України.

Північностепова підзона Українського степу, Дністровсько-Дніпровський, Лівобережно-Дніпровсько-Приазовський, Донецький та Задонецько-Донський північностепові фізико-географічні краї.

Середньостепова (чи південностепова) підзона, її Причорноморський і Кримський степові фізико-географічні краї.

Сухостепова підзона України, низовинні і Нижньодніпровська терасово-дельтова сухостепові фізико-географічні області.

10.2. Гірські ландшафтно-географічні структури

Українські Карпати. Карпатська гірська країна. Передкарпаття, Вулканічні Карпати і Закарпатська низовина.

Кримські гори. Загальна фізико- та господарсько-географічна характеристика Кримської гірської країни. Области Кримського передгірного Лісостепу та Головного гірсько-лущно-лісового пасма. Кримське південнобережне субсередземномор'я.

Тема 11. Геоекологічна ситуація в Україні. Конструктивно-географічні засади раціоналізації природокористування, збереження й покращення стану навколишнього природного середовища

Загальна оцінка геоекологічної ситуації в Україні. Основні геоекологічні проблеми та конструктивно-географічні засади раціоналізації природокористування. Природно-заповідний фонд України, його структура та найвідоміші об'єкти.

Тема 12 . Природні умови і природні ресурси Одеської області та геоекологічна ситуація на її території

Одеська область на картах фізико-географічній та фізико-географічного районування України. Природні умови і природні ресурси області. Геоекологічна ситуація в Одеській області та конструктивно-географічні засади раціоналізації природокористування, збереження і покращення стану довкілля.

Тема 13. Геоеконімічні ресурси, стан суспільно-еконімічних зв'язків та економіки України та регіонів

Геоеконімічні ресурси - поняття, функції, проблеми, стан суспільно-еконімічних зв'язків та економіки України та регіонів.

Змістовий модуль 3. Методика навчання та викладання географії України

Тема 14. Методика навчання та викладання тем природничої географії України

Географія України як навчальна дисципліна. Природнича географія. Методика навчання та викладання тем природничої географії України в школі. Вибрані розділи природничої географії України в програмах ЗЗСО.

Тема 15. Методика навчання та викладання тем суспільної географії України

Суспільна географія. Методика навчання та викладання тем суспільної географії України в школі. Вибрані розділи суспільної географії України в програмах ЗЗСО.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усьо-го	у тому числі				Усьо-го	у тому числі			
		л	п/с	лаб.	с.р.		л	п/с	лаб.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Загальні відомості про територію України та її географічне положення. Природно-географічні умови і природні ресурси України										

Тема 1. Вступ. Географічне положення території України	5	1		2	2	5	0,5			4,5
Тема 2. Загальні відомості з історії формування, дослідження й освоєння території України	5	1			4	5	0,5			3,5
Тема 3. Геолого-геоморфологічна будова території України	12	4		2	6	12	1		1	12
Тема 4. Мінерально-сировинні ресурси України	8	2		2	4	8	0,5		1	7,5
Тема 5. Кліматичні умови і кліматичні ресурси України	8	2		2	4	8	0,5			7,5
Тема 6. Моря і внутрішні води України та їх ресурси	8	2		2	4	8	0,5			7,5
Тема 7. Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ України	10	2		2	6	10	0,5			9,5
Разом за змістовим модулем 1	56	14		12	30	56	4		2	48
Змістовий модуль 2. Природні комплекси та фізико-географічне районування території України і своєї області. Геоекономічні ресурси України та її регіонів.										
Тема 8. Ландшафти території України, їх типологія і класифікація	5	2		1	2	5	0,5		0,5	4
Тема 9. Фізико-географічне районування території України	5	2		1	2	5	0,5		0,5	4
Тема 10. Природно-господарська характеристика регіональних ландшафтно-географічних структур території України	13	6		2	5	13	0,5			12,5
Тема 11. Геоекологічна ситуація в Україні. Конструктивно-географічні засади раціоналізації природокористування, збереження й покращення стану навколишнього природного середовища	6	2		2	2	6	0,5			5,5
Тема 12. Природні умови і природні ресурси Одеської області та геоекологічна ситуація на її території	4	2			2		0,5			3,5
Тема 13. Геоекономічні ресурси, стан суспільно-економічних зв'язків та економіки України та регіонів	4	2			2	4	0,5			3,5
Разом за змістовим модулем 2	37	16		6	15	37	3		1	33
Змістовий модуль 3. Методика навчання та викладання географії України										
Тема 14. Методика навчання та викладання тем природничої географії України	6	1		1	4	6	0,5		0,5	5
Тема 15. Методика навчання та викладання тем суспільної географії України	6	1		1	4	6	0,5		0,5	5
Разом за змістовим модулем 2	12	2		2	8	12	1		1	10

ІНДЗ*										
Усього годин	105	32		20	53	105	8		4	93

* – за наявності

5. Теми семінарських занять

Не передбачено

6. Теми практичних занять

Не передбачено

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, д/ф, з/ф
1	Територія, кордони і географічне положення України, його особливості і вигоди	2, –
2	Геолого-геоморфологічна будова території України. Основні тектоніко-геологічні структури в межах рівнинної і гірської частин території. Геоморфологічне районування України	2, 1
3	Мінерально-сировинні ресурси України: загальна характеристика географії та умов нагромадження паливних, рудних і нерудних корисних копалин.	2, 1
4	Кліматичні умови і кліматичні ресурси України. Розподіл основних кліматичних показників на території України – температури повітря, режиму зволоження й кількості атмосферних опадів та вітрового режиму. Схема агрокліматичного районування України	2, –
5	Внутрішні води України – ріки, озера та озера-лимани, водосховища, канали. Артезіанські басейни прісних вод. Гідрологічне районування території України	2, –
6	Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ України. Ґрунтова карта та схеми геоботанічного і зоогеографічного районування України	2, –
7	Ландшафти та фізико-географічне районування території України. Ландшафтна карта та схема фізико-географічного районування України	2, 1
8	Ландшафтно-географічні структури території України. Аналіз природно-географічних умов лісостепової і степової зон України в розрізі підзон та фізико-географічних країв і областей	2, -
9	Геоекологічна ситуація та природно-заповідний фонд України. Аналіз карт геоекологічної ситуації та природно-заповідного фонду нашої держави	2, -
10	Методика навчання та викладання тем природничої географії України	1, 0,5
11	Методика навчання та викладання тем суспільної географії України	1, 0,5
	Разом	20, 4

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин, д/ф, з/ф

1	Загальні відомості про територію і кордони України, її географічне положення. Визначити вигоди географічного положення нашої держави	2, 4,5
2	Історія формування Української державності, описи, картографування і дослідження території нинішньої України з часів античної епохи до сьогодення	4, 3,5
3	Геолого-геоморфологічна будова території України. Основні етапи геологічної історії формування території. Тектоніко-геологічні структури в межах рівнинної частини України, Кримських гір і Українських Карпат Морфоструктури і морфоскульптури рельєфу, процеси їх утворення. Підготувати характеристику геолого-геоморфологічної будови території Причорноморської низовини	6, 12
4	Мінерально-сировинні ресурси України – види, географія, умови нагромадження, оцінка запасів	4, 7,5
5	Кліматичні умови та кліматичні ресурси України. Основні кліматоутворюючі чинники і розподіл основних кліматичних показників. Сезони року в Україні. Підготувати характеристику кліматичних ресурсів території України	4, 7,5
6	Моря і внутрішні води України та їх ресурси. Чорне і Азовське моря, ріки, озера та озера-лимани, водосховища, ставки і канали. Підземні води та артезіанські басейни. Водні ресурси і водний баланс України. Охарактеризуйте забезпеченість водними ресурсами регіонів України	4, 7,5
7	Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ України. Підготуйте характеристику основних рослинних формацій в Україні – лісів, степів, лук, боліт, водної рослинності. Географія ґрунтоутворення та ґрунти України. Підготуйте характеристику фауністичних комплексів зони мішаних і широколистяних лісів, лісостепової і степової зон, Азово-Чорноморського узбережжя, Українських Карпат і Кримських гір, акваторій морів і водойм	6, 9,5
8	Ландшафти території України, їх типологія і класифікація. Проаналізуйте ландшафтну карту України	2, 4
9	Фізико-географічне районування території України. Принципи і система таксономічних одиниць фізико-географічного районування. Проаналізуйте схему фізико-географічного районування України	2, 4
10	Природно-господарська характеристика регіональних ландшафтно-географічних структур території України. Рівнинні ландшафтно-географічні структури зон мішаних лісів, лісостепової та степової. Гірські ландшафтно-географічні структури Українських Карпат і Кримських гір. З'ясуйте суттєві відмінності ландшафтно-географічної ситуації північної і південної підзон степової зони України та Карпатської і Кримської гірських областей	5, 12,5
11	Геоєкологічна ситуація в Україні та конструктивно-географічні засади з її збереження й покращення стану. Основні геоєкологічні проблеми та заходи щодо їх подолання. Природно-заповідний фонд України, його структура та найвідоміші об'єкти	2, 5,5
12	Природні умови і природні ресурси Одеської області та геоєкологічна ситуація на її території. Обґрунтуйте конструктивно-географічні засади щодо раціоналізації	2, 3,5

	природокористування, збереження і покращення стану довкілля в межах області	
13	Геоекономічні ресурси - поняття, функції, проблеми, стан суспільно-економічних зв'язків та економіки України та регіонів.	2, 3,5
14	Географія України як навчальна дисципліна. Природнича географія. Методика навчання та викладання тем природничої географії України в школі. Вибрані розділи природничої географії України в програмах ЗЗСО.	4, 5
15	Суспільна географія. Методика навчання та викладання тем суспільної географії України в школі. Вибрані розділи суспільної географії України в програмах ЗЗСО.	4, 5
	Разом	53, 93

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – підготовка до лекцій, лабораторних занять;
 - [2] – написання рефератів, есе, доповідей;
 - [3] – індивідуальне навчально-дослідне завдання;
 - [4] – курсова робота тощо
- (п.2.8. Положення про освітній процес в ОНУ)

9. Методи навчання

Лекції із застосуванням методів пояснювально-ілюстративного (мультимедійні презентації) викладання, обговорення проблемних ситуацій та диспуту; лабораторно-практичні заняття з наочними демонстраціями; виконання індивідуальних завдань.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточне контрольне опитування, оцінювання лабораторних робіт та виконання індивідуальних завдань; підсумковий контроль – іспит. В обов'язковому порядку здійснюється облік відвідування студентами усіх видів занять.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	У повному обсязі володіє фактичним програмним матеріалом, вільно викладає його під час усних і письмових відповідей. Розуміє та може змістовно викласти особливості предмету. Характеризує головні проблеми географії України. Аналізує вплив факторів. Висловлює та аргументує своє ставлення до альтернативних поглядів на більшість питань. Висвітлює власний підхід щодо вдосконалення головних проблем.	Глибоко та всебічно розкриває сутність лабораторних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних завдань при самостійній роботі.

		Виконав та успішно здав всі лабораторні роботи.
Добре	Самостійно висвітлює визначення основних понять і термінів, характеризує законодавчі акти в сфері регулювання земельними ресурсами. Висвітлює сучасні проблемні питання щодо регулювання земельних ресурсів різного призначення. Дає розгорнуту відповідь, пояснюючи логіку суджень, наводить приклади. Разом з тим, студент допускає окремі помилки та неточності, що не впливає на загальний характер відповіді.	Правильно вирішив більшість лабораторних завдань; має стійкі навички їх виконання. Всі роботи здані своєчасно.
Задовільно	Знання студента заучені з підручника чи навчального посібника, висвітлює їх за допомогою конспекта чи викладача. Дає нечіткі визначення основних понять і термінів. Відповідає на поставлене запитання не повністю, при розкритті спеціальних питань не може конкретизувати відповідь наведенням прикладів, допускає значні помилки.	Може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Виконав більшу частину лабораторних робіт.
Незадовільно з можливістю повторного складання	Студент не володіє матеріалом, потребує подальшої роботи над засвоєнням основних положень предмету.	Недостатньо розкриває сутність лабораторно-практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, відсутні сформовані уміння та навички. Не виконав жодної лабораторної роботи.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не володіє навчальним матеріалом не орієнтується в предметі, потребує подальшої роботи над засвоєнням основних положень предмету	Не виконав жодної лабораторної роботи, може виконати лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для підсумкового контролю знань

1. Географічне положення України, його особливості і вигоди
2. Дослідження природно-географічних умов і ресурсів території України у XIX-XX століттях (В.В. Докучаєв, Г.І. Танфільєв, В.І. Вернадський, С.Л. Рудницький, Г.М. Висоцький та ін.)
3. Сучасний етап (з 1950-1960-их років) дослідження і картографування природно-географічних умов і ресурсів України та Одеської області
4. Загальна характеристика геолого-геоморфологічної будови території України
5. Основні тектоніко-геологічні структури в межах рівнинної частини України, їх відображення в орографії та гіпсометрії
6. Тектоніко-геологічні структури Кримських гір та Українських Карпат
7. Загальні риси орографії та гіпсометрії поверхні України

8. Рельєф Кримських гір, Українських Карпат, Передкарпаття та Закарпаття
9. Загальна характеристика мінерально-сировинних ресурсів України, їх географії та умов нагромадження
10. Паливні корисні копалини України (кам'яне і буре вугілля, горючі сланці, торф, нафта і газ)
11. Рудні корисні копалини України
12. Нерудні корисні копалини (родовища глин, пісків, графіту, солей, кам'яних будівельних матеріалів, цементної сировини)
13. Ресурси підземних вод в Україні (питних, мінеральних, термальних)
14. Основні кліматоутворюючі чинники на території України
15. Розподіл основних кліматичних показників на території України – температури повітря, режиму зволоження й кількості атмосферних опадів, вітрового режиму
16. Сезони року в Україні
17. Загальна характеристика Чорного і Азовського морів
18. Поверхневі води України – ріки, озера та озера-лимани, водосховища, ставки і канали
19. Підземні води України – прісні й мінеральні. Артезіанські басейни прісних вод
20. Загальна характеристика ґрунтово-рослинного покриву і тваринного світу України
21. Основні рослинні формації в Україні – ліси, степи, луки, болота, водна рослинність
22. Географо-генетичні особливості ґрунтоутворення та географії ґрунтів України
23. Ґрунти рівнинної частини України
24. Ґрунти Українських Карпат, Передкарпаття і Закарпаття та Гірського Криму і Південнокримського узбережжя
25. Тваринний світ України – загальна характеристика видового складу та тенденції природної еволюції
26. Фауністичні комплекси зони мішаних і широколистяних лісів, лісостепової і степової зон та Азово-Чорноморського узбережжя
27. Схарактеризуйте фауну Українських Карпат, Кримських гір та акваторій морів і водойм.
28. Чинники утворення та зміни ландшафтів території України
29. Типологія і класифікація ландшафтів України
30. Принципи і система таксономічних одиниць фізико-географічного районування України
31. Характерні особливості природно-географічних умов зони мішаних хвойно-листяних лісів України
32. Характерні особливості природно-географічних умов зони широколистяних лісів України
33. Загальна природно-господарська характеристика лісостепової зони України
34. Загальна природно-господарська характеристика степової зони України
35. Особливості природно-географічних умов північностепової підзони України
36. Середньостепова (чи південностепова) підзона, її Причорноморський фізико-географічний край
37. Сухостепова підзона України, низовинні і Нижньодніпровська терасово-дельтова фізико-географічні області
38. Загальна фізико-географічна характеристика Українських Карпат, Передкарпаття, Вулканічних Карпат і Закарпатської низовини
39. Загальна фізико-географічна характеристика Кримської гірської країни, областей Кримського передгірного Лісостепу і Головного гірсько-лучно-лісового пасма та Кримського південнобережного субсередземномор'я
40. Геоєкологічна ситуація в Україні – загальна оцінка
41. Основні геоєкологічні проблеми та конструктивно-географічні засади раціоналізації природокористування
42. Природно-заповідний фонд України, його структура та найвідоміші об'єкти
43. Природні умови і природні ресурси Одеської області.
44. Одеська область на картах фізико-географічній та фізико-географічного районування України.
45. Геоєкологічна ситуація в Одеській області та конструктивно-географічні засади раціоналізації природокористування, збереження і покращення стану довкілля.

46. Геоелектронічні ресурси - поняття, функції, проблеми, стан суспільно-економічних зв'язків та економіки України та регіонів.
47. Методика навчання та викладання тем природничої географії України
48. Географія України як навчальна дисципліна. Природнича географія. Методика навчання та викладання тем природничої географії України в школі.
49. Методика навчання та викладання тем суспільної географії України
50. Суспільна географія. Методика навчання та викладання тем суспільної географії України в школі.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль								Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			
T1-7	CP	Періодичний контроль	T8-13	CP	Періодичний контроль	T16-17	CP	25	100
14	10	10	12	10	10	4	5		

13. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Навчально-методичне забезпечення

Робоча програма та силабус навчальної дисципліни; опорні конспекти лекцій; підручники і навчальні посібники, мультимедійні презентації; плани та методичні матеріали до лабораторних занять; навчально-методичні матеріали, якими забезпечуються студенти під час виконання лабораторних занять і розміщені в Гугл-класі, а також питання для поточного, періодичного і підсумкового контролю знань, самостійної роботи; тести для підсумкового контролю знань.

15. Рекомендована література

Основна

1. Байцар А. Л. Фізична географія України : Навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 358 с.
2. Дронова О.Л. Запотоцький С.П. Сучасне природокористування: суспільно-географічний контекст : навчально-методичний посібник. К. : Прінт-Сервіс, 2018. 214 с.

3. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник. К.:Знання, 2003. 479с.
4. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник. 3–те вид. К.:Знання, 2006. 511с.
5. Заставний Ф.Д. Фізична географія України. Львів: Світ, 1996. 231с.
6. Національний атлас України. – К.:ДНВП «Картографія», 2009. 440с.
7. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: навч. посібник для студ. геогр. спец. вищ. навч. закладів. Одеса: Астропринт, 2001. 556 с.

Додаткова

1. Атлас вчителя/ В.В.Молочко, Ж.Є.Бонк, І.Л.Дрогушевська та ін. К.:ДНВП «Картографія», 2010. 328с.
2. Байцар А. Л. Україна та українці на європейських етнографічних картах. Монографія. Львів : ЗУКЦ, 2022. 328 с.
3. Географічна енциклопедія України. Т.1-3. К.: УРЕ, 1989, 1990, 1993.
4. Географічна наука та освіта: від констатації до конструктивізму: Зб. наук. праць. К., 2018. 232 с.
5. Географія Одещини: Природа, населення, господарство / під заг. ред. О. Г. Топчієва. Одеса: Астропринт, 1998. 88 с.
6. Заставний Ф. Д. Географія України: у 2-х кн. Львів: Світ, 1994. 472 с.
7. Клімат України/ За ред. В.М. Ліпінського, В.А. Дякуча, В.М. Бабіченко. К.: Вид-во Раєвського, 2003. 343с.
8. Лаврук М.М. Загальна методика навчання географії: практичні роботи та індивідуальні дослідження студентів: Навчальний посібник. Львів: 2022. 132 с.
9. Екомережа степової зони України: принципи створення, структура, елементи / Ред. д-р біол.наук, проф. Дубина Д.В., д-р біол.наук, проф. Мовчан Я.І. К.: Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, 2013. 409 с.
10. Нємець Л. М., Сільченко Ю. Ю., Вірченко П. А. Економічна і соціальна географія України. Навчальний посібник. Харків, 2014. 265 с.
11. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку / За ред. З. С. Варналія. К., 2005.
12. Регіональний розвиток України і становлення державної регіональної політики: навч.-метод. посіб. / О. Г. Топчієв та ін. Одеса: Вид-во ОРІДУ АДУ, 2005. 148 с.
13. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. Одеса: Астропринт, 2005. 600 с.
14. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики: навч. посіб. для студ. геогр. та екон. спец. ВНЗ / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, В. В. Яворська. Херсон: Олді-Плюс, 2015. 370 с.
15. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України: Навчальний посібник. Львів: Світ, 2000.

Електронні інформаційні ресурси

- Державна служба геології та надр України. Режим доступу: <http://www.geo.gov.ua/>
- Державна служба статистики. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Інститут географії України АН України. Режим доступу: <https://igu.org.ua/>
- Наукова бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова. Режим доступу: <http://www.lib.onu.edu.ua/>
- Національний атлас України. Режим доступу: <http://www.wbc.org.ua/atlas/>.
- Національні доповіді про стан навколишнього природного середовища. Міністерство екології та природних ресурсів України. Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/dopovidi>
- Пізнавальний сайт «Географія». Режим доступу: <http://www.geoknigi.com/>